

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת אביחי אברהם בוארון

פ/25/6718

הצעת חוק השבות (תיקון – הוספת המילה כהלכה), התשפ"ו–2026

תיקון סעיף 4ב 1. בחוק השבות, התש"י–1950¹, בסעיף 4ב, אחרי "שנתגייר" יבוא "כהלכה".

דברי הסבר

מיום הקמתה, נבנתה מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי וכזו ביקשה להעניק לכל יהודי את הזכות לעלות אליה ולקבל אזרחות. חוק השבות, התש"י–1950 (להלן – החוק), שאושר בראשית ימיה של המדינה, ביטא חזון זה. עם זאת, החוק המקורי נמנע מלהגדיר באופן מפורש מיהו "יהודי", מה שהותיר את השאלה פתוחה לפרשנות.

כבר בשנת 1958, בעקבות משבר ציבורי שהתעורר בנושא הרישום במרשם האוכלוסין, פנה ראש הממשלה דאז דוד בן-גוריון לעשרות רבנים, אנשי רוח, פילוסופים ואישי ציבור בארץ ובעולם, כדי לקבל חוות דעת מגוונות שיסייעו בהכרעה. בין אלה שפנו אליהם היו הרב מנחם מנדל שניאורסון (הרבי מלובביץ'), הפילוסוף מרטין בובר, הסופר ש"י עגנון והוגה הדעות ישעיהו ליבוביץ'. הפנייה הנרחבת נועדה לשקף את התפיסה ששאלת הזהות היהודית אינה רק עניין פוליטי או משפטי, אלא גם בעל ממדים היסטוריים, רוחניים ותרבותיים עמוקים.

בסופו של תהליך ההתייעצות, ולאחר קבלת מגוון רחב של תשובות, התקבלה הכרעתו של בן-גוריון, שהשתקפה בהוראות משרד הפנים מ-1 בינואר 1960. הוראות אלה, שקבעו את מדיניות הרישום הרשמית של המדינה, קבעו כי "יהודי" הוא מי ש"נולד לאם יהודייה ואינו בן דת אחרת, או מי שנתגייר כהלכה". הוראות אלו היו את הקו המנחה שהוביל את מדיניות הממשלה בנושא במשך שנים.

הצעת חוק זו באה לעגן בחוק את המורשת ההיסטורית של הכרעת בן-גוריון, על ידי הוספת המילה "כהלכה" להגדרה "יהודי". הניסוח "כהלכה" מבקש להבהיר, באופן חד-משמעי, כי המדינה מכירה בגיור שנעשה על פי פסיקת ההלכה היהודית המסורתית, כפי שנקבעה במשנה, בתלמוד ובמסורת ישראל לאורך הדורות. הוספת מילה זו תשים קץ למחלוקת המתמשכת ותבטיח שההגדרה הממלכתית ליהדות תישאר נאמנה למורשת ששמרה על זהותו של העם היהודי במשך אלפי שנים.

הצורך בעיגון ובהסדרת הסוגיה עולה גם מפסיקתו של בית המשפט העליון ממרץ 2021, שהביע במפורש את דעתו שמן הראוי שההסדרים בבעיה העקרונית ייקבעו על ידי המחוקק (בג"צ 11013/05 דהן נ' שר הפנים – משרד הפנים). תיקון החוק המוצע נדרש כדי לעגן בחקיקה את העקרונות שקבע בן-גוריון, מתוך הבנה שהכרעה של המחוקק היא ההכרעה הראויה לסוגיה היסטורית זו. תיקון מוצע זה מבטא חזרה לעקרונות שקבעו מקימי המדינה והוא הכרחי למען אחדותו של העם היהודי הן בישראל והן בתפוצות.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת שמחה רוטמן (פ/25/6314), על ידי חבר הכנסת אבי מעוז (פ/25/6359) ועל ידי חבר הכנסת מאיר פרוש (פ/25/6604). הצעת החוק זהה לפ/25/6604 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט' בסיוון התשפ"ו (25.05.2026)

